

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ

ДЕФОРЖ Ганна – доктор історичних наук, професор, професор кафедри природничих наук та методик викладання Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка.

Наукові інтереси: історія науки і техніки та освіти, історія біології, теорія еволюції, еволюційна біологія, історія медицини, громадське здоров'я, методика навчання природничих дисциплін.

БОБРОВА Марія – кандидат біологічних наук, доцент, завідувач кафедри природничих наук та методик викладання Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка.

Наукові інтереси: генетика з основами селекції, фізіологія, біохімія, цитологія з основами гістології, основи лабораторної справи, методика навчання природничих дисциплін.

INFORMATION ABOUT THE AUTHORS

DEFORZH Hanna – Doctor of History Sciences, Professor, Professor of the Department of Natural Sciences and Teaching Methods of Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State University.

Scientific interests: history of science and technology and education, history of biology, theory of evolution, evolutionary biology, history of medicine, public health, teaching methods of natural sciences.

BOBROVA Mariia – Candidate of Biological Sciences, Associate Professor, Head of the Department of Natural Sciences and Teaching Methods of Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State University.

Scientific interests: genetics with the basics of selection, physiology, biochemistry, cytology with the basics of histology, basics of laboratory work, methods of teaching natural sciences.

Стаття надійшла до редакції 02.01.2026 р.

Стаття прийнята до друку 13.01.2026 р.

УДК 378.147.091.33-027.22:5]:373.3.011.3-051

DOI: 10.36550/2415-7988-2026-1-222-581-586

БІЛЕЦЬКА Світлана –

кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри теорії і методики викладання природничо-математичних дисциплін у дошкільній, початковій і спеціальній освіті Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3354-2629>
e-mail: beletskayaveta@gmail.com

РАДЧЕНЯ Ірина –

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри теорії і методики викладання природничо-математичних дисциплін у дошкільній, початковій і спеціальній освіті Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2524-7109>
e-mail: ira.radchenya@gmail.com

СМОЛЯНЮК Наталя –

кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри теорії і методики викладання природничо-математичних дисциплін у дошкільній, початковій і спеціальній освіті Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3524-581X>
e-mail: smolnat02@gmail.com

РОЛЬ НАВЧАЛЬНО-ПОЛЬОВОЇ ПРАКТИКИ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ЗДО ТА УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ

У статті обґрунтовано стратегічне значення навчальної педагогічної практики як інтегруючого чинника у професійній підготовці майбутніх вихователів дошкільних закладів та вчителів початкової школи; визначено, що у контексті концепції «Нової української школи» (НУШ) та оновлених освітніх стандартів акцент зміщується з традиційної ролі вчителя на роль фасилітатора, дослідника та екоконсультанта, що зумовлює оновлений погляд на педагогічну практику, яка розглядається як фундаментальний компонент, що заповнює прогалину між теоретичними академічними знаннями та практичним досвідом взаємодії з живим світом.

Здійснено аналіз змісту практики, яка не просто прирівнюється до екскурсій, а ототожнюється з спеціалізованою «лабораторією без стін», де студенти опановують ключові професійні компетентності; визначено, що до них останніх належать діагностично-прогностичні, методичні та дослідницькі навички. Особлива увага приділяється перетворенню складних наукових даних (ботаніка, зоологія, екологія) на прикладні дидактичні матеріали, придатні для дітей. У статті детально викладено методологію проведення польових досліджень, зокрема геоботанічні описи, гербаризацію рослин та моніторинг фауни.

Значна частина дослідження присвячена регіональному компоненту, а саме природі Харківської області. Досвід вивчення екосистем на стику лісостепової та степової зон, зокрема басейну річки Сіверський Донець та національних парків, сприяє формуванню стійкого екологічного світогляду. У статті підкреслюється важливість використання природи як ресурсу для STREAM-освіти та психологічного розвантаження (арт-терапії) в сучасних складних умовах.

У дослідженні зроблено висновок, що польова практика виступає каталізатором професійного зростання, дозволяючи майбутнім педагогам подолати «вербалізм» та сформувати емоційно-ціннісне ставлення до навколишнього середовища. Ця практична основа є необхідною для виховання екологічної грамотності у молодого покоління та забезпечення сталого розвитку суспільства.

Ключові слова: навчально-польова практика, професійна компетентність, майбутній вихователь ЗДО, вчитель початкових класів, екологічна культура.

BILETSKA Svitlana –

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor,
Associate Professor at the Department of Theory and Methodology
of Teaching Natural and Mathematical Disciplines in Preschool,
Primary and Special Education
H. S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3354-2629>
e-mail: beletskayaveta@gmail.com

RADCHENIA Iryna –

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor
at the Department of Theory and Methodology of Teaching Natural
and Mathematical Disciplines
in Preschool, Primary and Special Education
H. S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2524-7109>
e-mail: ira.radchenya@gmail.com

SMOLIANIUK Natalia –

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor,
Associate Professor at the Department of Theory and Methodology
of Teaching Natural and Mathematical Disciplines in Preschool,
Primary and Special Education
H. S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3524-581X>
e-mail: smolnat02@gmail.com

THE ROLE OF FIELD PRACTICE IN THE PROFESSIONAL TRAINING OF FUTURE PRESCHOOL EDUCATORS AND PRIMARY SCHOOL TEACHERS

The article substantiates the strategic importance of teaching practice as an integrating factor in the professional training of future pre-school teachers and primary school teachers; it is established that, within the context of the 'New Ukrainian School' (NUS) concept and the updated educational standards, the emphasis is shifting from the traditional role of the teacher to that of a facilitator, researcher and eco-consultant, which necessitates a renewed perspective on teaching practice, viewed as a fundamental component that bridges the gap between theoretical academic knowledge and practical experience of interacting with the real world.

An analysis has been carried out of the content of this practice, which is not merely equated with field trips, but is identified as a specialised 'laboratory without walls', where students acquire key professional competences; it has been determined that these include diagnostic and prognostic, methodological and research skills. Particular attention is paid to transforming complex scientific data (botany, zoology, ecology) into applied teaching materials suitable for children. The article details the methodology for conducting field research, including geobotanical descriptions, plant herbarium preparation and fauna monitoring.

A significant part of the study is devoted to the regional component, namely the nature of the Kharkiv region. Experience of studying ecosystems at the junction of the forest-steppe and steppe zones, in particular the Siverskyi Donets river basin and national parks, contributes to the formation of a sustainable ecological worldview. The article emphasises the importance of using nature as a resource for STREAM education and psychological relief (art therapy) in today's complex conditions.

The study concludes that field practice acts as a catalyst for professional growth, enabling future teachers to overcome 'verbalism' and develop an emotionally and value-based attitude towards the environment. This practical foundation is essential for fostering environmental literacy among the younger generation and ensuring the sustainable development of society.

Key words: field practice, professional competence, future preschool educator, primary school teacher, ecological culture.

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. Орієнтація на концепцію «Нової української школи» (далі НУШ) та оновлені стандарти початкової та дошкільної освіти вимагають від майбутнього педагога трансформації: від ретранслятора знань до фасилітатора, дослідника та еко-консультанта. Сучасний освітній простір потребує фахівця, здатного до формування цілісної картини світу в дитини через діяльнісний підхід. Фундаментальною складовою цього процесу є навчально-польова практика – стратегічна ланка, що інтегрує академічне навчання з безпосереднім досвідом взаємодії з живим світом.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема практичної підготовки майбутніх педагогів у природному середовищі є об'єктом прискіпливої уваги науковців (як закордонних, так і вітчизняних), оскільки саме цей етап навчання забезпечує реалізацію принципу наочності та природовідповідності. Н. Орїон пропонує модель, де польова практика розглядається не як розвага, а як невід'ємна частина навчальної програми. Дослідження доводить, що ефективність практики залежить від «рівня новизни» (якщо здобувачі вищої освіти занадто вражені новим місцем, вони не можуть вчитися), тому необхідна попередня підготовка [4].

Д. Могк та К. Гудвін розглядають поле як «лабораторію без стін». Вони стверджують, що польова робота розвиває особливий тип професійного зору (professional vision) – здатність бачити структури та закономірності там, де дилетант бачить просто хаос (наприклад, у відслоненнях гірських порід) [3].

Р. Емерсон, Р. Фреєц та Л. Шоу у своїй праці розглядають як перетворити спостереження на наукові дані. Автори аналізують процес створення польових нотаток, підкреслюючи, що запис – це не просто фіксація фактів, а активна інтерпретація реальності [1].

Д. Фрісс, Г. Олівер та інші дослідники активно вивчають роль Virtual Field Trips (VFT) як етапу підготовки до реальної практики. Вони стверджують, що використання Google Earth, 3D-моделей та панорамних фото перед поїздкою дозволяє здобувачам вищої освіти заздалегідь «відчутти» масштаб об'єктів. Це дозволяє в природі витратити час на складні аналітичні завдання, а не на базове орієнтування [2].

Концепція НУШ та діяльнісний підхід у природничій освіті детально проаналізовані в роботах О.Я. Савченко та Н.М. Бібік. Дослідниці підкреслюють, що вчитель початкових класів має володіти методикою дослідницького навчання (inquiry-based learning), фундамент якої закладається саме під час польових спостережень та експериментів [6].

Специфіка екологічного виховання дошкільників крізь призму професійної готовності вихователя висвітлена у дослідженнях Н.В. Лисенко. Вона акцентує увагу на тому, що лише педагог із високим рівнем екологічної культури та навичками практичної взаємодії з природою здатний сформулювати у дітей емоційно-ціннісне ставлення до довкілля [9].

Детально розроблений методичний апарат підготовки педагогів до проведення екскурсій у природу заслуга Т. Байбари. Науковець та провінційний методист акцентує увагу на тому, що польова практика є ланкою, яка пов'язує теоретичні знання з ботаніки, зоології та землезнавства з безпосередньою методикою викладання інтегрованого курсу «Я досліджую світ» [5].

У своїх дослідженнях екологічного виховання Г. Пустовіт наголошує на важливості «життєвого досвіду» природи. На думку автора, польова практика для майбутніх вихователів ЗДО є інструментом подолання «вербалізму», коли педагог знає назву об'єкта, але не розуміє його ролі в екосистемі [10].

І. Трускавецька звертає увагу на використанні AR Book у процесі професійної підготовки майбутніх учителів. AR Book поєднують реальний світ із віртуальною реальністю, створюючи інтерактивне навчання. Учні можуть досліджувати різноманітність біологічних об'єктів навіть без доступу до лабораторій або природних середовищ. Це особливо корисно для закладів освіти, де ресурси обмежені [11].

Незважаючи на значну кількість праць, питання адаптації складної академічної методики польових досліджень (геоботанічного опису, моні-

торингу) до потреб саме фахівців початкової та дошкільної ланки в умовах цифрової трансформації та воєнних викликів потребує подальшого уточнення.

Мета статті полягає в обґрунтуванні стратегічного значення навчально-польової практики як інтегративного чинника професійної підготовки майбутніх вихователів ЗДО та вчителів початкових класів; розкритті методичних інструментів трансформації наукових знань з ботаніки та зоології у прикладні дидактичні матеріали (на прикладі регіонального компонента Харківщини), а також у визначенні ролі практичної діяльності у формуванні готовності педагога до реалізації концепції еко-освіти в умовах НУШ.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сьогодні навчально-польова практика є обов'язковим компонентом в освітніх програмах ЗВО, які готують майбутніх педагогів. Варто усвідомлювати, що така практична підготовка це не просто «екскурсії у природу», а базовий «полігон» для відпрацювання професійних навичок у низці напрямів:

- Трансформація теоретичних знань у прикладні вміння. Здобувачі вищої освіти вчать не просто розпізнавати об'єкти флори та фауни, а методично грамотно презентувати їх дітям, організовувати спостереження та дослідницьку роботу в природних умовах.

- Реалізація екологічного виховання. Відповідно до НУШ, екологічна грамотність є однією з ключових компетентностей. Саме під час польової практики майбутні вихователі та вчителі початкових класів опановують методику виховання бережливого ставлення до довкілля не за підручником, а через емоційне занурення.

- Підготовка до організації STREAM-освіти. Природне середовище є ідеальним майданчиком для інтегрованих занять, де поєднуються природознавство, математика, мова та мистецтво.

Проходження здобувачами навчально-польової практики створює фундамент для формування низки спеціальних компетентностей майбутніх педагогів, зокрема: діагностико-прогностичної (здатність оцінювати стан природних об'єктів та прогнозувати результативність освітнього впливу на дитину під час прогулянок та екскурсій); методичної мобільності (вміння адаптувати складний науковий матеріал (біологічний, географічний) до вікових особливостей вихованців садочка або учнів початкової школи); дослідницько-пошукової (опанування навичок збору колекцій, гербаризації, ведення фенологічних спостережень, що в майбутньому дозволить педагогу організовувати проектну діяльність у закладах освіти).

Навчально-польова практика сьогодні виступає каталізатором професійного становлення, дозволяє подолати розрив між «знаю що» (теорія) та «знаю як» (практика). Безпосередній контакт із природою формує у майбутніх педагогів екологічний світогляд, який вони згодом транслюватимуть своїм вихованцям, закладаючи основи сталого розвитку суспільства з раннього дитинства. У контексті реалій та викликів сьогодення, практика також вчить педагогів створювати

безпечно та психологічно розвантажувальне середовище для дітей, використовуючи ресурс природи як інструмент арт-терапії та релаксації.

Польова практика дозволяє здобувачам вищої освіти синтезувати розрізнені відомості з ботаніки, зоології та екології у цілісну наукову картину світу. У природних умовах абстрактні терміни підручника та схематичні зображення набувають реальних фізичних обрисів:

- здобувачі вищої освіти досліджують природні системи (широколистяні ліси зі складною вертикальною структурою, заплавні та суходільні луки, динамічні степи) та штучні системи (агроценози), де наочно простежується вразливість спрощених біоценозів.

- поняття «ярусності» вивчається не за схемами, а через безпосередній аналіз фітоценозів, від світлолюбних геліофітів першого ярусу до тіньовитривалих трав'янистих рослин та мохів.

- здобувачі мають можливість спостерігати «зміну аспектів» (аспективність) – циклічну зміну вигляду екосистеми, що особливо яскраво проявляється у степових зонах.

Головною метою практики є формування навичок самостійних польових досліджень. Майбутній вихователь ЗДО та вчитель початкових класів має навчитися: ідентифікувати види, тобто розпізнавати флору та фауну в їх природному середовищі; аналізувати взаємозв'язки та розуміти роль кожного організму в екосистемі; володіти методикою спостереження й фіксувати сезонні зміни та екологічні фактори впливу.

Особливе значення має вивчення природи рідного краю, зокрема Харківщини. Регіон, розташований на межі лісостепу та степу, володіє унікальним біорізноманіттям. Знайомство з рідкісними видами, занесеними до Червоної книги України (ковиля пірчаста, півонія тонколиста, тюльпан дібровний), трансформує знання у стійкі екологічні переконання. Вивчення екосистем річок Сіверський Донець, Оскіл та Харків дозволяє зрозуміти специфіку азональної рослинності та важливість охорони водно-болотних угідь. Ознайомлення з роботою національних парків «Гомільшанські ліси» та «Слобожанський» формує у майбутнього педагога розуміння механізмів збереження природної рівноваги [8].

Для вихователя ЗДО та вчителя початкових класів практика є майданчиком для розробки власної «методичної скарбнички». Основне завдання – навчитися адаптувати складний науковий матеріал для дитячого сприйняття, використовуючи: *екологічні метафори*, наприклад, пояснення структури лісу через образ «багатоповерхового будинку», де кожен мешканець має свою важливу роль; *емоційне співпереживання*, адже організація безпосереднього контакту дитини з природою є найефективнішим способом виховання дбайливого ставлення до довкілля; *дидактичний супровід*, бо у межах практики студенти готують адаптований матеріал – загадки, прикмети, ребуси та анаграми, що базуються на реальних спостереженнях.

Згідно з освітньою програмою, для здобувачів вищої освіти проводиться двотижнева інтенсивна

практика, яка вимагає опанування чіткої наукової методології:

1. Геоботанічний опис – опис біоценозу за суворим планом – від визначення географічних координат до аналізу видового складу за ярусами.

2. Гербаризація, яка включає оволодіння технологією збору та пресування рослин (обережне вилучення із ґрунту, правильне монтування та оформлення).

3. Моніторинг фауни – спостереження за представниками зооценозу в їхніх екологічних нішах – від безхребетних у лісовій підстилці до хребетних у відкритих біотопах [7].

У контексті сучасних викликів, включаючи наслідки бойових дій та техногенний тиск, польова практика набуває особливого значення. Вона виховує професійну відповідальність: майбутній педагог має чітко розуміти та вміти аргументовано пояснити дітям небезпеку спалювання сухої трави, руйнування дернини чи забруднення водойм.

Висновки та перспективи подальших розвідок наперед. Навчально-польова практика – це фундаментальний етап професійного становлення. Вона забезпечує перехід від пасивного накопичення інформації до активного наукового світогляду, озброюючи майбутнього вчителя інструментами, які допоможуть надихнути вихованців на захист безцінного скарбу нашої планети – Природи. У результаті проведеного дослідження ми дійшли наступних висновків щодо ролі навчально-польової практики у професійній підготовці майбутніх фахівців дошкільної та початкової освіти:

- Навчально-польова практика визначена не як допоміжний захід, а як фундаментальна стратегічна ланка, що забезпечує перехід від ретрансляційної моделі навчання до діяльній. Вона є головним інструментом трансформації майбутнього педагога у фасилітатора та екоконсультанта, здатного реалізувати вимоги НУШ та оновлених стандартів дошкільної освіти через «живе» дослідження світу.

- Доведено, що практика виступає каталізатором формування цілісної системи професійних компетентностей: від діагностико-прогностичних (вміння оцінювати стан довкілля) до методичної мобільності (здатності адаптувати академічний матеріал з ботаніки та зоології для сприйняття дітьми раннього та молодшого шкільного віку). Саме в природних умовах здобувачі вищої освіти опановують алгоритм перетворення наукових фактів на емоційно забарвлені освітні кейси.

- На прикладі Харківщини продемонстровано, що вивчення локальних екосистем (лісостепових зон, заплави річок, національних парків) сприяє формуванню стійких екологічних переконань. Природне середовище регіону визначено як ідеальний майданчик для впровадження STREAM-технологій, де інтеграція природничих наук, математики та мистецтва відбувається природним шляхом через спостереження та експеримент.

- Практична діяльність (геоботанічний опис, гербаризація, фенологічні спостереження) дозволяє майбутнім вихователям та вчителям початкових

класів подолати розрив між теоретичними знаннями назв об'єктів та розумінням їхньої ролі в екосистемі. Це закладає основу для формування у вихованців наукової картини світу та ціннісного ставлення до біорізноманіття.

• Встановлено, що в сучасних реаліях (цифровізація та воєнні загрози) польова практика набуває додаткового значення як інструмент формування навичок створення безпечного та терапевтичного середовища. Використання природного ресурсу як засобу релаксації та арт-терапії стає важливою складовою професійної готовності педагога до роботи з дітьми в кризових умовах.

Перспективи подальших досліджень вбачаємо у розробці цифрових методичних супроводів (AR-додатків, віртуальних турів) для посилення ефективності польової практики та розширення її можливостей в умовах дистанційного навчання.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Emerson R. M., Fretz R. I., & Shaw L. L. *Writing Ethnographic Fieldnotes* (2nd ed.). Chicago, IL: University of Chicago Press, 2011. URL: <https://doi.org/10.7208/chicago/9780226206868.001.0001> (дата звернення: 17.04.2026).
2. Friess D. A., Oliver G. J. H., Quak M. S. Y., & Lau A. Y. A. Incorporating “virtual” and “real world” field trips into introductory geography modules. *Journal of Geography in Higher Education*. 40(4). 2016. pp. 546–564. URL: <https://doi.org/10.1080/03098265.2016.1174818> (дата звернення: 17.04.2026).
3. Mogk D. W., & Goodwin C. Learning in the Field: Synthesis of Research on Learning in the Geosciences. 2012. С. 131–163. URL: https://www.researchgate.net/publication/282615938_Learning_in_the_field_Synthesis_of_research_on_thinking_and_learning_in_the_geosciences (дата звернення: 17.04.2026).
4. Orion N. A. Model for the Development and Implementation of Field Trips as an Integral Part of the Science Curriculum. 1993. Vol. 93. pp. 325–331. URL: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1111/j.1949-8594.1993.tb12254.x> (дата звернення: 17.04.2026).
5. Байбара Т. М. Методика навчання природознавства в початкових класах. Київ: Веселка, 1998. 334 с.
6. Бібік Н. М. Нова українська школа: поради для вчителя. Київ: Літера ЛТД, 2018. 160 с.
7. Білецька С. А., Радченя І. В., Смоляннюк Н. М. Навчально-польова практика з дисциплін природничої освітньої галузі: Методичні рекомендації. Харків: ХНПУ імені Г.С.Сковороди, 2026. 28 с. URL: <https://dspace.hnpu.edu.ua/items/6fd28107-6406-4ced-a4f5-cae35c05202c> (дата звернення: 16.04.2026).
8. Білецька С. А., Радченя І. В., Смоляннюк Н. М. Посібник до навчально-польової практики з дисциплін природничої освітньої галузі. Навчальний посібник. Харків, 2026. 82 с. URL: <https://dspace.hnpu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/a7803946-12fc-413d-9249-f90bab050d0f/content> (дата звернення: 21.04.2026).
9. Лисенко Н. В., Мацук Л. О., Лисенко О. М. Ознайомлення з природою та основи екологічної освіти дітей дошкільного віку: підручник. Київ: Видавничий Дім «Слово». 2019. 336 с.
10. Пустовіт Г. П. Теоретико-методичні основи екологічної освіти і виховання учнів 1 – 9 класів у позашкільних навчальних закладах: монографія. Київ – Луганськ: Альма-матер, 2004. 540 с.
11. Трускавецька І. Я. Використання Ar Book у процесі професійної підготовки майбутніх учителів природничої освітньої галузі. *The VII International Scientific and Practical Conference "Problematic questions*

of science and problems of development", October 30 - November 01, 2023. Berlin, Germany. С. 235–237.

REFERENCES

1. Emerson, R. M., Fretz, R. I., & Shaw, L. L. *Writing Ethnographic Fieldnotes* (2nd ed.). Chicago, IL: University of Chicago Press. URL: <https://doi.org/10.7208/chicago/9780226206868.001.0001>. (Accessed 17 Apr. 2026). [in English]
2. Friess, D. A., Oliver, G. J. H., Quak, M. S. Y., & Lau, A. Y. A. (2016). Incorporating “virtual” and “real world” field trips into introductory geography modules. *Journal of Geography in Higher Education*. No. 40(4). pp. 546–564. URL: <https://doi.org/10.1080/03098265.2016.1174818> (Accessed 17 Apr. 2026). [in English]
3. Mogk, D. W., & Goodwin, C. (2012). Learning in the Field: Synthesis of Research on Learning in the Geosciences. pp. 131-163. URL: https://www.researchgate.net/publication/282615938_Learning_in_the_field_Synthesis_of_research_on_thinking_and_learning_in_the_geosciences (Accessed 17 Apr. 2026). [in English]
4. Orion, N. A. (1993). Model for the Development and Implementation of Field Trips as an Integral Part of the Science Curriculum. Vol. 93. pp. 325–331. URL: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1111/j.1949-8594.1993.tb12254.x> (Accessed 17 Apr. 2026). [in English]
5. Baibara, T.M. (1998). *Metodyka navchannia pryrodoznavstva v pochatkovykh klasakh* [Methodology of teaching natural science in primary grades]. Kyiv: Veselka. 334 p. [in Ukrainian]
6. Bibik, N. M. (2018). *Nova ukrainska shkola: poradnyk dlia vchytelia* [New Ukrainian School: A Teacher's Guide]. Kyiv: Litera LTD. 160 s. [in Ukrainian]
7. Biletska, S.A., Radchenia, I.V., Smolianiuk, N.M. (2026). *Navchalno-polova praktyka z dystsyplin pryrodnychoi osvithoi haluzi: Metodychni rekomendatsii* [Educational field practice in natural science disciplines: Methodological recommendations.]. Kharkiv: H. S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University. 28 s. URL: <https://dspace.hnpu.edu.ua/items/6fd28107-6406-4ced-a4f5-cae35c05202c>. (Accessed 16 Apr. 2026). [in Ukrainian]
8. Biletska, S.A., Radchenia, I.V., Smolianiuk, N.M. (2026). *Posibnyk do navchalno-polovoi praktyky z dystsyplin pryrodnychoi osvithoi haluzi. Navchalnyi posibnyk*. Kharkiv. 82 p. URL: <https://dspace.hnpu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/a7803946-12fc-413d-9249-f90bab050d0f/content> (Accessed 21 Apr. 2026). [in Ukrainian]
9. Lysenko, N. V., Matsuk, L. O., Lysenko, O. M. (2019). *Oznaiomlennia z pryrodou ta osnovy ekolohichnoi osvity ditei doshkilnoho viku: pidruchnyk* [Introduction to nature and the basics of environmental education for preschool children: textbook.]. Kyiv: Publishing House "Slovo". 336 p.
10. Pustovit, H.P. (2004). *Teoretyko-metodychni osnovy ekolohichnoi osvity i vykhovannia uchniv 1 – 9 klasiv u pozashkylnykh navchalnykh zakladakh: monohrafiia* [Theoretical and methodological foundations of environmental education and upbringing of students in grades 1-9 in extracurricular educational institutions: monograph]. Kyiv – Luhansk: Alma Mater. 540 s. [in Ukrainian]
11. Truskavetska, I.Ia. (2023). *Vykorystannia Ar Book u protsesi profesiinoi pidhotovky maibutnykh uchyteliv pryrodnychoi osvithoi haluzi* [Using Ar Book in the process of professional training of future teachers of natural sciences]. The VII International Scientific and Practical Conference "Problematic questions of science and problems of development", October 30 - November 01, 2023. Berlin, Germany. S. 235–237. [in Ukrainian]

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ

БІЛЕЦЬКА Світлана – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри теорії і методики викладання природничо-математичних дисциплін у дошкільній, початковій і спеціальній освіті Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди.

Наукові інтереси: роль навчально-польової практики у професійній підготовці майбутніх вихователів здо та учителів початкових класів.

РАДЧЕНЯ Ірина – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри теорії і методики викладання природничо-математичних дисциплін у дошкільній, початковій і спеціальній освіті Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди.

Наукові інтереси: роль навчально-польової практики у професійній підготовці майбутніх вихователів здо та учителів початкових класів.

СМОЛЯНИУК Наталя – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри теорії і методики викладання природничо-математичних дисциплін у дошкільній, початковій і спеціальній освіті Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди.

Наукові інтереси: роль навчально-польової практики у професійній підготовці майбутніх вихователів здо та учителів початкових класів.

INFORMATION ABOUT THE AUTHORS

BILETSKA Svitlana – Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Associate Professor at the Department of Theory and Methodology of Teaching Natural and Mathematical Disciplines in Preschool, Primary and Special Education H. S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University.

Scientific interests: the role of field practice in the professional training of future preschool educators and primary school teachers.

RADCHENIA Iryna – Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor at the Department of Theory and Methodology of Teaching Natural and Mathematical Disciplines in Preschool, Primary and Special Education H.S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University.

Scientific interests: the role of field practice in the professional training of future preschool educators and primary school teachers.

SMOLIANIUK Natalia – Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Associate Professor at the Department of Theory and Methodology of Teaching Natural and Mathematical Disciplines in Preschool, Primary and Special Education H. S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University.

Scientific interests: the role of field practice in the professional training of future preschool educators and primary school teachers.

Стаття надійшла до редакції 02.01.2026 р.

Стаття прийнята до друку 13.01.2026 р.

УДК: 81'243:371.38

DOI: 10.36550/2415-7988-2026-1-222-586-589

БАДЮЛ Людмила –

старший викладач кафедри іноземних мов
Одеського національного економічного університету
ORCID: orcid.org/0000-0002-7191-5297
e-mail: lutik721112@gmail.com

ДІЛОВІ ІГРИ ЯК ДОДАТКОВИЙ ЕЛЕМЕНТ МЕТОДИКИ ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

У статті автор розглядає значення іноземної мови, її важливість при виборі майбутньої професії. Сучасні підприємства нашої країни потребують висококваліфікованих фахівців, які вміють не тільки читати і писати, а й спілкуватися іноземною мовою. Але в навчанні мовленню в закладах освіти склалася традиція розвитку мовної компетенції практично у двох сферах - соціально-побутової та навчальної. Ділова сфера спілкування не передбачена. Немає професійних підручників ділової англійської мови для здобувачів освіти, але є студенти, яким вона необхідна для подальшого розвитку у професійній діяльності.

В нашій країні та за кордоном відсутня загальноприйнята концепція ділової гри, або технологія її опису та розробки. Кожен розробник створює уявлення про гру, або некритично запозичує в інших. Це призводить до неможливості відтворення ділових ігор іншими викладачами, невдачі в їхньому використанні.

Так як гра – це ефективний засіб активізації як на початковому, так й на старшому етапі навчання, вона дуже часто використовується для навчання діловому спілкуванню. Мета такого спілкування полягає у формуванні та розвитку навичок та умінь ділового спілкування засобами іноземної мови, у підготовці здобувачів освіти до вибору майбутньої професії.

Тематика ділових ігор повинна знайомити здобувачів освіти з елементами ділової мови (a join venture, ownership, stock, exchange, competition), з особливостями роботи сучасного офісу, з професіями: менеджер, торговий агент, секретар-референт, адміністратор офісу тощо.

Під час ділових ігор звичайне заняття перетворюється у робочий день в офісі, презентацію своєї фірми або у конкурс за майбутньою професією.

З перших етапів здобувачі освіти отримують свої ролі, наприклад менеджера, генерального директора, торгового підприємця тощо. Студенти знайомляться зі своєю фірмою, домовляються о її розташуванні (в якій країні, місті, вулиці), визначають вид бізнесу, яким вони планують займатися. В залежності від визначення фірми здобувачі освіти повторюють вивчену лексику. Ділова гра передбачає навчання не тільки усному діловому спілкуванню, але й письмовому мовленню.

Ключові слова: ділова гра, майбутня професія, соціальні мережі, елементи гри, технології навчання, ділова іноземна мова.

BADIUL Liudmila –

Senior teacher Department of foreign languages
Odesa National Economic University
ORCID: orcid.org/0000-0002-7191-5297
e-mail: lutik721112@gmail.com